

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 541/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenské liečebné kúpele Piešťany, a. s.**, IČO 34 144 790, Winterova 29, Piešťany, zastúpenej BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Laurinská 4, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava (pôvodne Okresného súdu Piešťany) v konaní sp. zn. PN-6Cb/8/2008 (pôvodne sp. zn. 6Cb/8/2008) v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 79/2019 z 21. januára 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava (pôvodne Okresného súdu Piešťany) v konaní sp. zn. PN-6Cb/8/2008 (pôvodne sp. zn. 6Cb/8/2008) po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 79/2019 z 21. januára 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **prikazuje** v konaní sp. zn. PN-6Cb/8/2008 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 13. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje prikázať okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie 4 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení žalovanej v konaní o zaplatenie 164 083,35 eur s príslušenstvom z titulu zmluvných pokút. Žaloba bola odôvodnená tým, že medzi stranami sporu bola uzavretá zmluva o spolupráci pri obsadzovaní hotela [REDAKOVANÉ] z 15. marca 1997, keď podľa článku III zmluvy bola sťažovateľka povinná pri nedodržaní 80 % obsadenosti hotela uhradiť žalobkyni zmluvnú pokutu vo výške 2 489 eur denne za každú neobsadenú izbu.

3. Konanie vo veci bolo právoplatne skončené 18. augusta 2020, keď Krajský súd v Trnave rozsudkom sp. zn. 21Cob/11/2020 z 30. júna 2020 vo vyhovujúcej časti zmenil rozsudok Okresného súdu Piešťany sp. zn. 6Cb/8/2008 z 27. septembra 2019, žalobu zamietol a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania prvoinštančného a odvolacieho konania.

4. Sťažovateľka na výzvu okresného súdu z 29. septembra 2020 vyčíslila trovy konania na 30 260,32 eur. Žalobkyňa podala 15. októbra 2020 dovolanie proti výroku rozsudku krajského súdu o náhrade trov konania.

5. Sťažovateľka listom zo 14. decembra 2020 a 15. januára 2021 požiadala okresný súd o rozhodnutie o výške náhrady trov konania. Okresný súd 15. februára 2021 oznámil sťažovateľke, že o trovách konania rozhodne až po rozhodnutí dovolacieho súdu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 1Obdo/99/2021 z 25. mája 2022 zrušil rozsudok krajského súdu v časti výroku o náhrade trov konania a vec mu v tejto časti vrátil na ďalšie konanie.

7. Krajský súd uznesením sp. zn. 32Cob/47/2022 z 28. septembra 2022 priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania nadobudlo právoplatnosť 16. októbra 2022. Sťažovateľka 19. októbra 2022 doručila okresnému súdu doplnené vyčíslenie trov konania v sume 40 668,43 eur (za 57 právnych úkonov).

8. Predseda Okresného súdu Piešťany uznesením z 26. mája 2023 vylúčil z prejednávania a rozhodnutia veci zákonného súdu a vec bola 16. júna 2023 pridelená novej zákonnej sudkyni.

9. Sťažovateľka namietala, že konanie v čase podania ústavnej sťažnosti je v merite veci právoplatne skončené, avšak prebieha konanie o náhrade trov konania v trvaní viac ako 4 roky (od právoplatnosti rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania viac ako 1 rok). Sťažovateľka adresovala okresnému súdu urgencie zo 16. novembra 2022, 20. decembra 2020, 24. januára 2023, 21. februára 2023, 2. júla 2023 a 31. augusta 2023. Podľa názoru sťažovateľky porozsudkovú agendu nemožno považovať za právne či skutkovo náročnú (aj napriek viac ako 22-ročnému súdnemu sporu). Sťažovateľka tvrdila, že trovy konania vyčíslila bezodkladne, pričom si neuplatnila náhradu cestovných výdavkov a náhradu za stratu času ani porady advokáta s klientom, aby okresný súd odbremenila pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania.

10. Zároveň poukázala na novelu č. 201/2023 Z. z. k zmene § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku účinnú od 1. júla 2023, ktorá na vydanie rozhodnutia o výške náhrady trov konania po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, určila lehotu 60 dní.

11. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 541/2023 z 31. októbra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

12. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že rozhodovanie o výške trov konania bolo náročné vzhľadom na spor v trvaní takmer 22 rokov. Dĺžku konania ospravedlňoval obsahnosťou spisového materiálu (cca 1 475 strán). Uviedol, že v dôsledku spájania vecí je súčasťou spisu aj viacero ďalších obsahlych spisov. Ozrejmil, že 30. novembra 2023 priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 34 695,79 eur. V závere priznal obdobie nečinnosti od októbra 2022 do júla 2023, ktoré ospravedlňoval práceneschopnosťou zákonného sudcu.

III.

13. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 181 ods. 1 písm. g) zákona č. 371/2004 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva z Okresného súdu Piešťany na Okresný súd Trnava.

14. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

15. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

16. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty,

kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 318/2022, I. ÚS 361/2022).

17. Predmetom konania bolo zaplatenie 164 083,35 eur s príslušenstvom z titulu zmluvných pokút, v ktorom sťažovateľka vystupovala v procesnom postavení žalovanej. Vo veci samej bolo rozhodnuté 18. augusta 2020. Konanie sa predĺžilo o rozhodovanie nároku na náhradu trov konania, ktoré nadobudlo právoplatnosť 16. októbra 2022. Od právoplatnosti rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania trvalo konanie o výške trov konania viac ako 1 rok. Z vyjadrenia okresného súdu vyplynulo, že o výške trov konania ako súd prvej inštancie rozhodol 30. novembra 2023. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti už konštatoval, že rozhodovanie o trovách konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, kde dĺžka konania nie je závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci (III. ÚS 342/2018, IV. ÚS 126/2019). Ústavný súd poznamenáva, že právo na právnu pomoc trvá až do skončenia konania, t. j. do právoplatného rozhodnutia. Súčasťou základného práva na právnu pomoc je aj právo na úhradu účelne vynaložených trov konania (III. ÚS 461/2021, III. ÚS 331/2023). V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na celkovú dĺžku konania.

18. Okresný súd tak mohol o výške trov konania rozhodovať po vrátení veci z najvyššieho súdu (16. októbra 2022), ktorý rozhodoval o nároku na náhradu trov konania. Okresný súd prvoinštančne rozhodol o výške trov konania po viac ako jednom roku (30. novembra 2023). Ústavný súd pripomína, že novelou č. 201/2023 Z. z. došlo k zmene § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku účinnou od 1. júla 2023, ktorá na vydanie rozhodnutia o výške náhrady trov konania po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, určila lehotu 60 dní.

19. Okresný súd ospravedlňoval dĺžku konania o výške trov konania práceneschopnosťou zákonného sudcu. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter. Preto akékoľvek problémy týkajúce sa súdnej reformy (tzv. súdnej mapy) nemôžu byť na ťarchu účastníka konania (III. ÚS 471/2023).

20. Rovnako dĺžku konania okresný súd ospravedlňoval obsiahlosťou spisu. K uvedenému ústavný súd dodáva, že celková dĺžka konania vo veci samej (viac ako 22 rokov) nemôže byť na ťarchu sťažovateľa pri rozhodovaní o výške trov konania.

21. Ústavným súdom posúdené okolnosti odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Obdobie rozhodovania o trovách konania v dĺžke viac ako 1 roka je ústavne problematické. Ak nie je rozhodnuté o trovách konania, prípad nie je ukončený (rozsudok EŠLP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11). Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľky, kvalifikoval nečinnosť okresného súdu ako relevantné prietahy a deklaroval porušenie uplatnených práv.

22. Z vyjadrenia okresného súdu nevyplývalo, či proti rozhodnutiu okresného súdu bola podaná sťažnosť sporovými stranami, pričom rozhodovanie o sťažnosti môže konanie opäť predĺžiť, a preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

24. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadostučinenia 4 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). Po zohľadnení konkrétnych okolností prípadu, najmä doterajšej dĺžky konania pred okresným súdom a konštatovanej neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu je pre sťažovateľku v danom prípade deklarovanie porušenia jej práv dostatočným zadostučinením. Okrem toho vo veci samej bolo právoplatne rozhodnuté, pričom v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo rozhodovanie už len o výške trov konania, čím sa miera právnej istoty sťažovateľky z nerozhodnutia jej právnej záležitosti výrazne oslabilo. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky v časti uplatneného finančného zadostučinenia nevyhovet (porov. III. ÚS 380/2023).

25. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 442,38 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu